

**Een beter alternatief
voor
het Amsterdams
volkstuinenbeleid**

'Bewoners hebben net zulke goede,
zo niet betere, ideeën als het stadsbestuur'

Coalitieakkoord Amsterdam, 2018-2022

Amsterdam, 4 december 2020

Waarom dit alternatief

15 Amsterdamse tuinparken presenteren hierbij met steun van het bestuur van de Bond van Volkstuinders een alternatief voor het concept volkstuinenbeleid, dat in november 2020 aan de gemeenteraad is gepresenteerd. Dit alternatief biedt voor de tuinparken (met een oppervlakte van meer dan 279 ha.!) een betere en meer eenduidige regeling voor de publieke toegankelijkheid, een veel grotere waarborg voor het behoud van de flora en fauna in de parken, de mogelijkheid van nog meer variatie in de tuinen, behoud van de sociale cohesie in de tuinverenigingen en veel lagere kosten voor gemeente en volkstuinders.

Dit alternatief plan is door betrokkenen zelf ontworpen; het is geen van bovenaf opgelegd gedachtengoed, zoals het concept-plan van de gemeente. Dat plan betekent in feite een opdeling van de parken in openbare paden plus fietsroutes en niet toegankelijke tuinen met eenvormige huisjes. Zo worden de tuinparken een grote eenheidsworst in de vorm van Landalparken of een Bakkum aan de Amstel. Dit alternatief plan is een uitwerking van het beleidsplan 'Spijkers met Koppen' van de Bond van Volkstuinders.

het Landalconcept

Ons alternatief gaat uit van hetzelfde doel als dat van de gemeente: een grotere toegankelijkheid, meer variatie in tuinen en betere gebruiksmogelijkheden voor buurt en verwante organisaties. Het beheer wordt niet door de gemeente uitgevoerd, maar blijft bij de parken zelf. Toegangstijden worden zo ruim mogelijk, de parken worden meer als wandel- en natuurgebieden ingericht, tuinen krijgen meer gebruiksmogelijkheden, fietsers zijn te gast. Er zijn allerlei faciliteiten voor verwante organisaties en voor buurtgroepen.

Ons plan is een aangepaste strategie voor het volkstuinenbeleid. Het is in feite een doorontwikkeling van het toegankelijkheidsplan voor twee tuinparken dat de gemeenteraad in februari 2020 heeft goedgekeurd. Dat toegankelijkheidsplan (dat in tegenspraak is met de concept plannen van november 2020) is in nauw overleg met de gemeente ontwikkeld op basis van input van de tuinders van beide complexen en in samenhang met de planontwikkeling voor het Westerpark.

De tuinparken willen – als uitwerking van dit alternatief- nu in 2021 in alle vrijheid en in overleg met de gemeente voor ieder park zo'n plan ontwikkelen. Hierbij is uitgangspunt dat de parken het beheer zelf blijven verzorgen; private initiatieven, die er ook toe dienen om publieke doelen tot stand te brengen.

Betere toegankelijkheid voor het publiek

Een belangrijke doelstelling van het gemeentelijk beleid is om een gedeelte van ieder volkstuinpark openbaar te maken, tot maximaal 20% van het oppervlak van het

volkstuinpark (afhankelijk van ligging en vorm) en het hele jaar door toegankelijk. De gemeente heeft het dan over openbare parkzones. Zij wil aangeven waar de openbare zones en eventuele doorgaande verbindingen voor langzaam verkeer globaal komen. Tussen de openbare zones en de tuinen komt een passende afscheiding. Die afscheidingen zijn niet alleen ontsierend, maar ze delen de parken op met alle gevolgen voor natuur en voor veiligheid.

Ons alternatief komt neer op optimale publieke toegankelijkheid. Het beheer blijft bij de tuinverenigingen. Daardoor blijft er één tuinpark, zonder kunstmatige afscheidingen tussen privé en openbaar gebied.

Openbaar komt erop neer dat een publiekrechtelijk regime wordt ingevoerd en dat de gemeente het beheer en onderhoud doet. Als er gekozen wordt voor 'toegankelijkheid' blijven de tuinverenigingen verantwoordelijk voor beheer en onderhoud. Betrokken en deskundige tuinders worden dan niet buitenspel gezet en zullen gemotiveerd blijven met positieve gevolgen voor de kwaliteit van beheer en onderhoud.

Ongewenste afscheiding

Toegankelijkheid: oude situatie

Betere toegankelijkheid: nieuwe situatie

Betere toegankelijkheid en veiligheid

Uitgangspunt voor onze plannen is dat wandelen, naast tuinieren, nog meer het centrale thema van de tuinparken wordt. Parkbezoekers kunnen hier genieten van natuur, van rust en van de grote verscheidenheid aan tuinen. Daarmee blijven de parken oases in de stad.

Een beter alternatief voor het Amsterdamse volkstuintenbeleid

Rust en veiligheid staan dan centraal, ook voor kinderen. Fietsers zijn te gast op de wandelpaden (als die paden zich daar voor lenen). Van doorgaande fietsroutes kan geen sprake zijn.

Fietsers te gast

Het effect van een ongewenste, doorgaande fietspad (foto van gemeente gepresenteerd bij planontwikkeling Westerpark)

De openingstijden zijn dan in ieder geval acht maanden per jaar van maart tot november, van zonsop- tot zonsondergang. Nachtelijke openstelling heeft geen meerwaarde, trekt geen bezoekers maar ongewenste gasten. Bij sommige parken kan ook worden gedacht aan opening op sommige dagen (bijv. weekenden) van 10.00-16.00 uur in de maanden november tot maart, als hiermee ook de veiligheid kan worden gewaarborgd. Ook zijn er al parken, die in de wintermaanden overdag open zijn. Verdere oplossingen voor een betere toegankelijkheid zijn: meer toegangen maken, wandelroutes aangeven, duidelijke bewegwijzering in en naar de parken toe, banken aanbrengen. De twee tuinparken in het Westerpark zijn op dit moment hier al druk mee bezig.

Op de veel kleinere nutstuincomplexen moet geschipperd worden met de weinige ruimte en zal het landelijk karakter teloorgaan door de aanleg van brede wandelpaden en meerdere toegangen.

Betere natuurwaarden; behoud en ontwikkeling van de flora en fauna

Het gemeentelijk beleid betekent eenvormige publieke paden en ruimten, die worden ingericht op grond van uniforme normen. Dit is een aanslag op de diversiteit van de tuinparken en hun natuurwaarden. De tuinparken bieden nu een rijk gevarieerd aanbod van verschillende biotopen die een habitat vormen voor kleine dieren: vele soorten vogels (uilen, buizerds, mezen, spechten, roodborstjes, merels, wilde eenden, meerkoeten, krakeenden, puttertjes, boomklevers, boomkruipers, graspiepers), vossen, egels, marters, kikkers, salamanders, vleermuizen en voor insecten (als bijen en vlinders).

De tuinparken willen, als ze hun plannen zelf kunnen ontwikkelen, aangeven hoe ze deze natuurwaarden voor de toekomst veiligstellen, versterken en voor parkbezoekers meer zichtbaar maken. De aantrekkelijkheid voor parkbezoekers, tuinders en andere gebruikers wordt hiermee vergroot en uiteindelijk zullen meer mensen hiervan kunnen genieten. Dit betekent meer variatie en diversiteit, geen uniformiteit. Maatregelen zijn dan onder meer: beplantings- en beheersplan, inrichting van natuurzones, verbijzonderen van het gemeenschappelijke groen en water, hoge afscheidingen en dichte begroeiing langs de paden te vervangen door transparante/lage beplanting en

afscheidings. Verschillende parken beschikken al over het Keurmerk Natuurlijk Tuinieren (AVVN).

Betere en meer diverse tuinen

Het gemeentelijk beleid komt neer op een van boven opgelegd model voor de inrichting van de tuinen. In feite schrijft de gemeente de inrichting en typologie van de volkstuinten voor. Hierdoor is de kans groot dat er eenheidsworst ontstaat. Dan hebben de plannen een averechts effect: bezoekers zullen juist een minder prettige beleving van het park hebben.

Onze inzet betekent het volgende:

- Vergroting van het aanbod in type tuinen, (zoals gemeenschappelijke pluktuinen, moestuinen, etc.).
- Waar mogelijk kunnen vrijkomende tuinen worden gesplitst.
- Gebruik van een tuin door meer huishoudens.
- Tuinieren kan voor meer mensen toegankelijk gemaakt worden.
- Buurtbewoners en andere parkbezoekers kunnen actief deelnemen aan het onderhoud van het gemeenschappelijke groen.
- De tuinen zullen zichtbaarder worden voor park-bezoekers; dit kan bijvoorbeeld door een publieksvriendelijke inrichting en gebruik van lagere hagen, afscheidings, doorkijkjes etc.
- Informatie over uiteenlopende vormen van tuinieren; niet alleen bestemd voor zittende tuinders, ook voor derden: cursussen, (digitaal en/of schriftelijk), thematische workshops en wandelingen, en in de vorm van specifiek ingerichte tuinen en plekken: kruiden- of bloemenpluktuin, moestuinen op basis van diverse ecologische systemen, composteermogelijkheden etc., zoals die nu ook al bij veel parken plaatsvinden.

Om te bepalen met welke maatregelen gestart wordt doen we behoeftenonderzoek bij gebruikers van de parken, zittende tuinders en aspirant-leden.

Beter voor de buurt

Tuinparken vormen in feite een buurtvoorziening; niet alleen wonen de meeste tuinders in de aangrenzende wijken, maar de parken bieden ook faciliteiten aan andere buurtbewoners. Zij zijn ook nu al welkom bij diverse educatieve en ontspannende activiteiten. Voor hen, en voor alle andere parkbezoekers, wordt meer ruimte gemaakt voor nieuwe initiatieven, die de natuurwaarden en de inrichting als tuin- en wandelpark versterken.

Veel parken hebben rondom en aangrenzend aan de clubgebouwen een 'centraal hart' met speelvelden, speeltuin etc. Deze clubgebouwen en omringende gebieden hebben een belangrijke sociale functie voor het verenigingsleven en deze functie kan worden uitgebreid voor de buurt. De gebouwen en velden worden in het tuinseizoen op specifieke tijdstippen gebruikt en in het winterseizoen slechts weinig.

Bij een herinrichting krijgen deze gebieden een verschillende inkleuring, zodat zowel het eigen karakter van elk tuinpark wordt versterkt, als een wederzijdse aanvulling tussen de tuinparken ontstaat.

Deze gebieden en gebouwen lenen zich goed voor buurtvoorzieningen. Verschillende parken zijn hiermee al bezig. We willen dit als tuinverenigingen versterken; als deze gebieden openbare ruimtes worden; maar niet als dit openbare gebieden worden i.p.v. openbaar toegankelijke gebieden.

Voorbeelden van belangrijke mogelijkheden zijn:

- Het uitgeven van delen van het algemeen groen aan geïnteresseerde groepen. Dit geldt vooral voor de parken met een grote oppervlakte algemeen groen.
- Het meer betrekken van andere tuinliefhebbers uit de omgeving, zoals veel tuinparken dit nu al doen.
- Toevoegen van verschillende kleinschalige functies (zoals plukweide, moestuintjes, kwekerij en (stads)landbouw). Dit geldt voor de parken met grote en/of meerdere velden.
- Het zoeken naar en samenwerking met relevante organisaties voor gemeenschappelijke activiteiten; samen met de stadsdeelbesturen. Tuinparken hebben op dit vlak al activiteiten ontplooid: buitenspelen voor kinderen, bescheiden horeca, onderbrengen van organisaties voor de voedselbanken, compostering etc.
- Zaalverhuur op non-profit basis aan sociaal-culturele instellingen (zoals muziek-, zang-, dans- en toneelclubs; voor jong en oud).
- Idem voor organisaties die zich bezighouden met (buurt)activiteiten op het gebied van natuurbeleving en -educatie (groen buurthuis).

openlucht volkstuihotel

kunst in het groen

Beter financieringsmodel

Het plan van de gemeente bevat een aanzienlijke verhoging (verviervoudiging) van de grondhuur: van gemiddeld € 0.47 per m² naar een prijs van € 2.25 per m² vanaf 2021. Deze verhoging gaat volstrekt onvoldoende (een korting van 25% op de basisgrondprijs) voorbij aan het feit dat de tuinverenigingen een publieke taak in de sfeer van beheer en onderhoud uitvoeren. Bovendien blijkt dat de huurinkomsten ongeveer een kwart van de gemeentelijke kosten zullen dekken. Het plan van de gemeente heeft derhalve geen financiële basis.

De voorgestelde huurverhoging verkleint voor veel mensen de toegang tot de tuinparken, in plaats van vergroot; in dit opzicht heeft de verhoging dus een omgekeerd effect. De huur van € 2.25 per m² is ongekend hoog ten opzichte van andere gemeenten; meestal is de prijs rond de € 0.50 per m².

Kortom: een zeer snelle, vijfvoudige verhoging in twee jaar is gewoon veel te hoog, zeker voor veel tuinders, die het financieel toch al krap hebben. De voorgestelde afbraak

van huisjes leidt bovendien tot kapitaalvernietiging zonder dat daar compensatie tegenover staat. Ook hier zijn betere alternatieven.

Dezelfde huurverhoging geldt vreemd genoeg ook voor de nutstuin- of dagrecreatiecomplexen, hoewel er daar veel minder voorzieningen zijn: geen tuinhuis voor overnachtingen, maar alleen een schuurtje en kweekkas zijn toegestaan in de tuin en vaak is er geen drinkwater, gas en elektra.

Ons alternatief geeft ook in dit opzicht zicht op een betere oplossing. De tuinverenigingen zullen zich meer richten op beheer en onderhoud. Zij zijn in beginsel bereid om de extra kosten hiervan zelf te dragen. Dan zijn van de kant van de gemeente alleen investeringsbijdragen voor de betere toegankelijkheid nodig: poorten/toegangssystemen, herinrichting van voor publiek toegankelijke velden en paden etc. De tuinverenigingen kunnen dan uit eigen menskracht en middelen (bijv. verhuur van gebouwruidten en velden) de extra kosten van beheer en onderhoud financieren.

Dit betekent dan ook dat de huurprijs van de grond in bescheiden mate kan worden verhoogd, zodat ook de mensen met een laag inkomen van tuinen kunnen genieten. De tuinverenigingen hebben nu geen inzicht in het aantal leden in deze inkomensgroep (lager dan modaal); ze willen hier ook geen actieve bemoeienis mee. Onze inschatting is wel dat dit aantal flink hoger ligt dan de 25% waar de gemeente mee rekening houdt.

Tenslotte:

- Een looptijd van 10 jaar bij de huurcontracten is te kort om recht te doen aan alle inspanningen van de tuinparken. 20 jaar met verlenging van 20 jaar is een betere optie.
- Zittende tuinders van buiten de Metropoolregio Amsterdam moeten kunnen blijven.
- De tuinparken zelf (en niet de gemeente) doen taxaties bij tuinruil en verkoop; een hertaxatie gaat via de Bond.

Een beter proces

Ons voorstel is om op basis van de uitgangspunten in deze notitie per tuinpark een programma van eisen (PvE) te maken. Dit op basis van een gelijkwaardige inbreng van eisen van gemeente en het park/Bond van Volkstuinders.

Met behulp van dit PvE en met ondersteuning van de Bond van Volkstuinders kunnen parken aan de slag gaan om een plan van aanpak op te stellen. Zo'n plan kan dan binnen een jaar gereed zijn.

Bijlage: lijst van aan dit alternatief meewerkende tuinparken

Lijst van aan dit alternatief meewerkende tuinparken

Nut&Genoegen

Amstelglorie

Dijkzicht

Nieuw Vredelust

Sloterdijkermeer

De Molen

Buikslotermeer

Klein Dantzig

Zonnehoek

Ons Buiten

De Bretten

De Bongerd

Buitenzorg

Nieuwe Levenskracht

De Vijf Slagen

Met ondersteuning van het bestuur van de Bond van Volkstuinders